

Baran Güleç

<https://orcid.org/0009-0009-9379-5669>

Teacher, Republic of Türkiye Ministry of National Education, Diyarbakır, barangulec21@outlook.com.

Atilla Durup

<https://orcid.org/0009-0004-1010-5735>

Teacher, Republic of Türkiye Ministry of National Education, Diyarbakır, atilladurup@outlook.com

Emre Şeyhanoğulları

<https://orcid.org/0009-0001-6559-2444>

Teacher, Republic of Türkiye Ministry of National Education, emreseyhanogullari@outlook.com

Cengiz Cengiz

<https://orcid.org/0009-0004-9608-1665>

Teacher, Republic of Türkiye Ministry of National Education, Diyarbakır, cengizcengiz21@outlook.com

Fatih Şimşek

<https://orcid.org/0009-0005-0683-0835>

Teacher, Republic of Türkiye Ministry of National Education, Diyarbakır, fatihsimsek2100@outlook.com

Recai Kırtay

<https://orcid.org/0009-0006-5538-4410>

Teacher, Republic of Türkiye Ministry of National Education, Diyarbakır, recaikirtay@outlook.com

Medeni Acar

<https://orcid.org/0009-0003-0485-7773>

Teacher, Republic of Türkiye Ministry of National Education, Diyarbakır, acarmedeni181@gmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Güleç, B., Durup, A., Şeyhanoğulları, E., Cengiz, C., Şimşek, F., Kırtay, R. ve Acar, M. (2023). Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Ölçme ve Değerlendirme Araçları. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10 (4), 1158-1171.

Beden Eğitimi Öğretmenleri ve Ölçme ve Değerlendirme Araçları

Öz

Bu araştırmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme araç, yöntem ve yaklaşımlarını önemseme ve kullanma düzeylerinin incelenmesidir. Bu çalışmada, eğitimde ölçme değerlendirme sürecine ilişkin etkinliği, uygulama biçimleri ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar saptanmaya çalışılmıştır. Kaynak taraması yöntemi kullanmış olup bu tarama neticesinde ölçme

araçlarıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Örgütlerin hedeflere ulaşmada en etkili faktörlerden olan performans unsurunun düzeyi oldukça önemlidir. Örgütün sürekliliğinin olmasını sağlayan husus, örgüt çalışanlarının performans düzeyleri ile doğru orantılıdır. Eğitim kurumlarının hedef ve amaçları doğrultusunda okulları akademik, kültürel ve sportif başarıya ulaştırması, okulların kaliteli eğitim-öğretim hizmeti vermesini sağlaması beklenmektedir. Bu beklentiler; etkin ölçme ve değerlendirme ile sağlanabilmektedir. Araştırma sonucunda; beden eğitimi ve spor öğretmenleri kullanımı en kolay ve en az zaman alan ölçme ve değerlendirme yöntemlerini tercih ettiklerini, geleneksel ve alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin hazırlanmasında maddi bir yük altına girdiklerini, sınıf mevcudu açısından kalabalık sınıfların ölçme değerlendirme araçları kullanımını olumsuz yönde etkilediği ve ölçme değerlendirme yöntemlerinin uygulanması açısından gerek geleneksel gerekse alternatif ölçme değerlendirme araçları hakkında yeterli bilgi ve donanımına sahip olmadıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, Ölçme Değerlendirme, Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Araçları, Spor

Physical Education Teachers and Assessment and Evaluation Tools

Abstract

The aim of this study is to examine the level of care and use of alternative assessment and evaluation tools, methods and approaches by physical education teachers. In this study, it has been tried to determine the effectiveness of the measurement and evaluation process in education, its application forms and studies on its development. The literature review method was used and as a result of this scan, information about the measurement tools was given. The level of the performance element, which is one of the most effective factors in achieving the goals of the organizations, is very important. The issue that ensures the continuity of the organization is directly proportional to the performance levels of the employees of the organization. In line with the goals and objectives of educational institutions, it is expected that schools will achieve academic, cultural and sports success, and schools will provide quality education and training services. These expectations are; can be achieved through effective measurement and evaluation. In this study, it has been tried to determine the effectiveness of the measurement and evaluation process in education, its application forms and studies on its development. The literature review method was used and as a result of this scan, information about the measurement tools was given. The level of the performance element, which is one of the most effective factors in achieving the goals of the organizations, is very important. The issue that ensures the continuity of the organization is directly proportional to the performance levels of the employees of the organization. In line with the goals and objectives of educational institutions, it is expected that schools will achieve academic, cultural and sports success, and schools will provide quality education and training services. These expectations are; can be achieved through effective measurement and evaluation. As a result of the research; Physical education and sports teachers prefer the easiest and least time-consuming measurement and evaluation methods, they are under a financial burden in the preparation of traditional and alternative measurement and evaluation methods. In terms of implementation, it can be

said that they do not have sufficient knowledge and equipment about both traditional and alternative measurement and evaluation tools.

Keywords: *Physical Education, Measurement and Evaluation, Alternative Measurement and Evaluation Tools, Sports.*

Giriş

Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişiklik meydana getirme süreci (Ertürk, 1998, s. 12) olarak tanımlanırken öğretim ise okullarda yapılan planlı, kontrollü ve örgütlenmiş öğrenme etkinlikleridir (Erden, 1998, s. 20). Her iki tanımda da amaçlar doğrultusunda bireyin davranışlarını değiştirme sürecinin yer alması ve sonucunda bireyden beklenen davranış değişikliğinin ortaya çıkıp, çıkmadığının öğrenilebilmesi, diğer bir ifadeyle başarının ölçülmesi, öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır ve öğretim sürecinin her aşamasında tekrarlanmalıdır (Tekin, 2000). Eğitim ve öğretimin vazgeçilmez parçası olan öğretmenlerin asıl görevi öğrenme yaşantıları düzenlemek ve istendik davranışları öğrenciye kazandırmaktır. Öğretmenler aynı zamanda yeterli düzeyde ölçme ve değerlendirme bilgi ve becerilerini kendilerinde bulundurmalarıdır (Zhang, Burry-Stock, 2003). Öğretmenlik mesleği alan bilgisi, genel kültür ve pedagoji bilgi ve becerisini gerektiren bir meslek dalıdır; ve öğretmen yeterliği eğitim kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir faktördür. Günümüzde eğitime artan gereksinim, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en önemli parçası olan öğretmenlerin sahip olmaları gereken ölçme ve değerlendirme yeterliliklerinde de bir artışa neden olacaktır (Karaca, 2003). Eğitim sürecinde yer alan beden eğitimi ve spor dersleri okullarda iki temel amaca yönelik olarak işlenmektedir. Bunlardan birincisi öğrencilerin hareket ihtiyacını karşılamak için etkinliklerin yapılması, ikincisi ise yetenek ve becerileri diğerlerinden daha üstün düzeyde olan öğrencilerin Türk Sporuna kazandırılmasıdır (Şenışık, Öztürk ve Koparan, 2007). Okullardaki beden eğitimi ve spor dersleri sırasında kullanılan yöntemler, yapılan aktivitenin özelliğine, ortaya çıkarılmak istenen özel amaçlara, öğrencilerin yaşlarına ve beceri seviyelerine göre belirlenir. Beden eğitimi ve spor için iyi bir öğretim yöntemi; öğretim etkinliğinin özelliklerine uygun, öğrencilerin tamamının etkinliğe katılmasını ve hareket becerilerinin gelişmesini sağlar (Tamer ve Pulur, 2001). Uygulanan öğretim yöntemi ile birlikte öğrencilerin başarısının ölçülerek değerlendirilmesi de önemli bir süreçtir. Değerlendirme süreci; öğrencinin fizik kapasitesi ve başarısının diğer öğrencilerle karşılaştırılması değildir. Sürekli gözlem, izleme ve yönlendirme temel alınarak yapılmalıdır (Harmandar, Özdilek ve Göral, 2000). Her öğrencinin kendi yeteneklerine göre değerlendirilmesi, ilgiler, isteklilik ve çalışmaların öncelikli olması, değerlendirme esaslarının öğrencilere aktarılmasının yanı sıra, yalnızca becerinin ölçülerek değerlendirme yapılmaması

gerekmektedir (Çöndü, 1999). Eğitim bilimlerini meydana getiren en temel hususlardan biri de “ölçme ve değerlendirme” dir. Öğrenci davranışları, bir eğitim sisteminin başarısı hakkında bize göstergedir. Eğitim süreci boyunca ölçme ve değerlendirmeye yönelik etkinliklerle elde edilecek veriler sayesinde öğrenci davranışlarının seviyesi, hangi tür yetersizliklerin bulunduğu ve hatta istenmeyen davranışların olup olmadığı belirlenebilir (Kutlu, 2003).

Bu araştırma, kapsam bakımından hizmet içi eğitim programlarının yeniden gözden geçirilmesinde önemli olmuştur. Ölçme ve değerlendirme alanında yeterliğe sahip bir öğretmen ile bu beceriden yoksun bir öğretmen arasında belirgin farklar vardır.

Beden eğitimi dersinde öğrencilerin başarıları genellikle, öğrencilerin sınıf içi etkinliklerde sergiledikleri becerileri tutarlı, güvenilir, geçerli biçimde gözlemlemek amacıyla ve öğrencilerin sınıf içi etkinliklerdeki performansının değerlendirilmesinde de kullanılan öğrenci gözlem formları (MEB, 2003), varsa projeler, öğrencilerin ölçülen özelliğine ilişkin performansını çeşitli düzeylerde tanımlayan dereceli puanlama anahtarları-rubrik (Kan, 2013; İnce, Saçlı, 2010) ve öğrencinin sergilediği performansın sürecini veya sonucunu değerlendirmek amacıyla yapılan ve genellikle dereceli olarak puanlanan performans görevlerinden alınan puanlara göre tespit edilir (Bıçak, 2010). Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullar (5-8. Sınıflar) ve liselerde dönem puanı, yılsonu puanı ve yılsonu başarı puanı 100 tam puan üzerinden belirlenir. Yüzlük puan sisteminde 0-44,99 puanlar başarısız, 45,00 ve üzeri puanlar başarılı olarak değerlendirilir. Ortaöğretim kurumlarında puanla değerlendirme; sınav, performans çalışması, proje ve uygulamalar 100 tam puan üzerinden değerlendirilir (MEB, 2014; MEB, 2016). Beden eğitimi dersinde sınavlar yazılı ve uygulamalı olmak üzere iki şekilde yapılabilir. 5-8. sınıflarda yazılı sınav yapıp yapılmayacağı zümre öğretmenler kurulu kararı doğrultusunda belirlenir. 1-4. sınıflarda sınav yapılmaz. Öğrenciler, bir ders yılında isterlerse beden eğitimi dersinden bireysel ya da grup çalışması şeklinde öğretmen rehberliğinde en az bir proje hazırlar. Projeler teslim edildikleri dönemde değerlendirilir. Performans görevleri, bilişsel ve duyuşsal öğrenme alanlarını kapsayabileceği gibi beden eğitimi dersinin özelliği de dikkate alınarak psikomotor öğrenme alanını yoğunlukla kapsayacak biçimde de oluşturulabilir. Öğretmenler, öğrencilerin ders ve etkinliklere katılımlarını değerlendirirken gözlem formları, kontrol listeleri ve dereceli puanlama anahtarlarından uygun olanını seçerek kullanır. Öğrenci isterse Beden eğitimi dersindeki başarılarını ve çalışmalarını göstermek için ürün dosyası hazırlayabilir (MEB, 2007). Öğrenci başarısını değerlendirirken birkaç yöntemin birlikte kullanılması ölçmedeki güvenilirliği de arttıracaktır. Bu yüzden geleneksel ölçme araçlarının yanı sıra öğretmen gözlem formları,

öğrenci ürün dosyaları, öz değerlendirme formları gibi alternatif ölçme-değerlendirme araçlarının da kullanılması yararlı olacaktır (Göçer, 2013).

2. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yeterlilikleri

Eğitim; Kişinin kendi davranışını olumlu yönde şekillendirme niyeti olarak tanımlanabilir (Ertürk, 1994). Ayrıca teknolojik, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel platformların gelişmesiyle dinamik olarak büyüyen bilgi havuzu, eğitimin önemini giderek artırmaktadır (Çalık, 1988). Genç nesillerin topluma uyum sağlamaları için ihtiyaç duydukları bilgi, beceri ve tutumların şekillenmesinde özellikle eğitim kavramı önemlidir (Başaran, 2006).

Eğitim, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan, milletin geleceğini şekillendiren, değişimin gerektirdiği dönüşümü sağlayacak olan nitelikli insan gücünü yetiştiren bünyesinde politika, felsefe, kültür ve programlamayı da barındıran bir sistem bütünüdür. Sistemin düzgün işleyebilmesi için sisteme ait her bir parçanın ihtiyaca uygun, işlevsel ve çağın gerekliliklerini yakalamış olması gerekmektedir. Eğitim sistemleri fonksiyonel ve verimli olan toplumlar vizyonlarını oluşturarak geleceğe yön vermektedirler. Ülkelerin ilerlemesi, gelişmesi ve dönüşmesi şüphesiz ki; başarılı eğitim sistemleriyle olabilmektedir. Eğitim, girdisi ve çıktısı insan olan bir sistemselsel bir süreçtir. Bu süreç sisteminin çıktıları; toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve refah seviyesini belirler. Gelişmiş, sürekliliği sağlanmış ve verimli bir eğitim sistemine sahip toplumlar ile o toplumların gelişmişlik düzeyleri arasında doğru bir orantı vardır. Bu yüzdendir ki; çıktıları üreten eğitim kurumlarının verimli ve işlevsel olması toplumun her alanda göstermiş olduğu gelişim çizgisinde önemli bir role sahiptir (Sarıbaş ve Babadağ, 2015).

Bir toplumun ilerlemesinde nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinin çok önemlidir. Bunu gerçekleştirebilmenin de tek yolu eğitimidir. Toplumların çağın gerekliliklerine uygun modern bir yaşam sürebilmesi için toplumların nüvesini oluşturan insanların iyi bir eğitim alması gerekmektedir. Eğitim bir insan yetiştirme sürecidir. Bu süreç içerisinde insan birçok şeyi öğrenmektedir. Eğitim süreci insana yaşamı boyunca çok şey katar. Yönetim sürecini gerçekleştirmek için birçok uzmanlık alanındaki birikimine sahip olmak gerekir. Ayrıca insan ilişkilerini de bir sanat gibi yönetmek gerekmektedir (Küçüksayraç, 2013).

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin en önemli ve asli ögesi öğretmendir. Öğretmenler öğrencilere etkili ve dönüşümsel bir eğitim-öğretim hizmeti vererek hedefler gösterip vizyonlarına katkı sağlayarak öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerinde çok büyük bir role sahiptirler. Kendilerini gerçekleştirebilen bireyler olarak yetişen öğrenciler hem kendilerine hem de topluma faydalı olacaklardır. Fayda oranının yükselmesi öğretmenin öğrencisiyle ilgilenmesi, yöneltme ve yönlendirme faaliyetlerini gerçekleştirmesi ve öğrencinin

motivasyonunu üst düzeyde tutmasıyla gerçekleşecektir. Bir öğrenciyi kendisine ve toplumuna faydalı bir fert olarak yetiştirmek öğretmenin başlıca ve asli görevleri arasındadır. Bütün bu hedeflere ulaşabilmek için öğretmenlerin kendilerini gerçekleştirmeleri, mesleki yeterlilik düzeylerini arttırmaları hazırbulunuşluk oranları ile motivasyonlarını üst düzeyde tutmaları gerekmektedir (Ayhan, 2009).

Eğitim, toplumun ihtiyaçlarını karşılayan, milletin geleceğini şekillendiren, değişimin gerektirdiği dönüşümü sağlayacak olan nitelikli insan gücünü yetiştiren bünyesinde politika, felsefe, kültür ve programlamayı da barındıran bir sistem bütünüdür. Sistemin düzgün işleyebilmesi için sisteme ait her bir parçanın ihtiyaca uygun, işlevsel ve çağın gerekliliklerini yakalamış olması gerekmektedir. Eğitim sistemleri fonksiyonel ve verimli olan toplumlar vizyonlarını oluşturarak geleceğe yön vermektedirler. Ülkelerin ilerlemesi, gelişmesi ve dönüşmesi şüphesiz ki; başarılı eğitim sistemleriyle olabilmektedir. Eğitim, girdisi ve çıktısı insan olan bir sistemsel bir süreçtir. Bu süreç sisteminin çıktıları; toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve refah seviyesini belirler. Gelişmiş, sürekliliği sağlanmış ve verimli bir eğitim sistemine sahip toplumlar ile o toplumların gelişmişlik düzeyleri arasında doğru bir orantı vardır. Bu yüzdendir ki; çıktıları üreten eğitim kurumlarının verimli ve işlevsel olması toplumun her alanda göstermiş olduğu gelişim çizgisinde önemli bir role sahiptir (Saribaş ve Babadağ, 2015).

Eğitim sistemini ve sistem öğelerini iyi kurgulayan ve verimli çalıştıran ülkeler; yenilikçi eğitim koşullarında bireylerini toplumun ihtiyaçlarına çağın gerekliliklerine uygun bir biçimde sürekli dönüşümü yakalayan, vizyoner, rekabetçi bir şekilde eğitirler. ‘Bilgi Toplumu’nda bilgiyi üreten, yayan ve geliştiren bireyleri yetiştirebilmek, gerçekleşen gelişmelerin ve değişimlerin nabzını tutabilmek ancak etkili ve verimli bir eğitim anlayışıyla olacaktır. Yetkin eğitim kurumlarında dönüşümcü bir eğitim alan bireyler toplumun sosyoekonomik ve sosyokültürel yapısını istendik düzeyde değiştirerek en ileri seviyelere ulaştıracaklardır (Ayhan, 2009).

Okulların eğitim sistemi içindeki yerleri hem üstlendikleri görev hem de sayıları bakımından çok önemlidir. Okullar hem halka açık hem de halkla sürekli içinde olan kurumlardır. Okulların eğitim sistemi içindeki rollerini yerine getirebilmeleri için okul yöneticilerinin üstlendikleri görev ve sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekir. Başarılı bir okul için başarılı bir yönetim gerekmektedir. Okul yöneticisi okulda verilen eğitim öğretim faaliyetlerinin hem gerçekleşmesinde hem de geliştirilmesinde kilit görevi üstlenmektedir. Okulların süreç içindeki yolunu ve yönünü belirleyen temel faktör okul yöneticileridir. Buradan hareketle okul yöneticisi kadar okuldur özdeyişi haklı bir düşünce biçimidir. Okul yöneticisi

okulun eğitim süreci içindeki yerini, konumunu belirleyen ve gideceği yönü tespit ederek okulun bu hedefe ulaşmasında en çok çaba sarf eden kişidir (İlgar, 2005).

Eylemlerimiz, günlük hayatımızdaki güdülerimizin yönüne ve ağırlığına bağlı olarak yön kazanır ve sürekli değişir. Bazen yan odadan gazete almaya gidemeyecek kadar tembel ama bazen de kasabanın öbür ucuna gidip matbaaya gidip aradığımız bulup satın alabilme eylemini gerçekleştiririz. Günlük hayatımızda farklı motivasyonlarla farklı hareketlere girme eğilimindeyizdir (Kale ve Erşen, 2003).

'Spor' algısı ve gerçekte neyi oluşturduğu, yıllar boyunca ortaya çıkan birçok tanım ve kavramla onlarca yıldır sürekli olarak tartışılmaktadır. Avrupa Konseyi'nin Avrupa Spor Tüzüğü sporu, “rasgele veya organize katılım yoluyla, fiziksel zindeliği ve zihinsel sağlığı ifade etmeyi veya geliştirmeyi, sosyal ilişkiler kurmayı veya yarışmada sonuçlar elde etmeyi amaçlayan her türlü fiziksel aktivite” olarak tanımlar (Erkan, 1998).

Egzersiz ve sporun fiziksel aktiviteye ve diğer sağlıklı davranışlara bağlılık, birçokları için önemli bir sorundur ve düzenli fiziksel aktivite sürdürülmedikçe, elde edilen çok sayıda sağlık yararı sürdürülemezdir (Erkan, 1998).

Beden eğitimi, mevcut pedagojik yapısı ve önemi ile okul müfredatlarına dahil edilmeden önce birçok gelişim sürecinden geçmiştir. Beden eğitimi ve beden eğitiminin gelişim aşamalarında tarihsel seyrinde birçok değişikliğe uğradığı ortaya çıkmıştır. 18. yüzyılda başlayan beden eğitimi, günümüze kadar değişerek gelişmiştir (Çöndü, 2004).

Beden eğitimi, Türkiye'deki ilk ve orta dereceli okulların müfredatında yer almaktadır. Amaç, beden eğitimi yoluyla bireyin büyüme ve gelişme süreçlerini desteklemektir. Beden eğitimi ve beden eğitimi derslerinin içeriği Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanır (Hekim, 2015).

Temel eğitimin önemli unsurlarında biri olan beden eğitiminin asıl amacı; her öğrencinin fiziksel aktiviteye katılmalarını sağlayarak en yüksek hareketlilik düzeyine ulaşmasına yardımcı olmak için tasarlanmıştır. Genel eğitimin de ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi aslında bir anlamda kişilik eğitimidir. Diğer bir deyişle, öğrencilerin gelişim kaynaklı özellikleri dikkate alınarak bireysel ve sosyal olarak mutlu, sağlıklı, ahlaki yönden duyarlı ve dengeli bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Beden eğitiminde amaçlanan tüm hedef, bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıkların değerlendirilmesi gerekmektedir (Ocak ve Tortop, 2006).

Yetim (2006), beden eğitimi ve sporun hem sosyal açıdan hem de bireyin fiziksel gelişimi için önemli olduğunu ve sportif faaliyetler sayesinde bireyin çevresini tanıma ve iletişim kurma gibi özelliklerinin daha kolay fark edildiğini belirtmektedir. Modern eğitim sistemine göre temel eğitimde amacın gerçekleşmesi hem beden eğitimi hem de zihinsel eğitim

ile mümkün olabilmektedir. Beden eğitimi esasen temel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim ve beden eğitimi aynı hedeflere yönelik olmalı ve hedeflenen unsurlar arasında çatışma olmamalıdır (Yanpar, 1993).

Ölçme; bir betimleme işlemidir ve bir nesnenin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenip, gözlem sonuçlarının sayı ve sembollerle ifade edilmesidir (Tekin, 1993). Ölçme araçları ise değişkenlerin sayısal olarak gösterilmelerini sağlayan şekil ve yöntemlere denilir ve geleneksel ve alternatif ölçme araçları diye ikiye ayrılır. Geleneksel Ölçme Araçları; yazılı yoklama, sözlü yoklama, kısa cevaplı testler, çoktan seçmeli testler, doğru-yanlış testleridir. Alternatif Ölçme Araçları ise; proje değerlendirme, ürün dosyası, performans görevi, grup değerlendirme, akran değerlendirme, öz değerlendirme, gözlem formu, kavram haritaları, yapılandırılmış grid, görüşme ve tutum ölçeğidir (Tekin, 2000). Beden eğitimi ve spor derslerinde başarı testlerinin yanı sıra genellikle performans görevleri, 62 performansa dayalı beceri testleri, kontrol listeleri, sınıflama ölçekleri ya da dereceli puanlama anahtarları gibi ölçme ve değerlendirme araçları kullanılır (Kirazcı ve ark., 2010). Bu araçlarla birlikte alana özgü olarak; Hewitt tenis başarı testi, AAHERD basketbol top sürme testi, badminton duvara vole testi, McDonald futbol testi (Cengiz, Semiz, 2010) vb. gibi testlerden de bahsedilebilir. Değerlendirme ise; ölçme sonuçlarının bir ölçütü karşılaştırılması sonucunda bir değer yargısına (karara) ulaşma işi olarak tanımlanmaktadır (Turgut, 1990). Alternatif değerlendirme yaklaşımı değerlendirme sürecinde öğreneni, öğrenenin özelliklerini merkeze alır. Öğrencinin gerçek yaşamla kendi bilgisi arasında ilişki kurması ve karşılaştığı problemlere çoklu çözüm yolları üretebilmesi için olanak yaratır (Korkmaz, 2004).

3. Beden Eğitim Öğretmenlerinin Alternatif Ölçme Yöntemlerini Kullanması

Lo'pez-Pastor ve ark.'na göre (2013), ölçme değerlendirme alanında yaşanan ilerlemelere ve ortaya çıkan modern yaklaşımlara rağmen, bu yaklaşımlar beden eğitimi derslerinde yeterince kullanılmamaktadır. Araştırmalar, beden eğitimi öğretmenlerinin, yapılandırmacı yaklaşımın vazgeçilmez bir unsuru olan alternatif ölçme değerlendirme araçlarının önemine inanmakla birlikte (Catala'n ve Kirk, 2016), derslerinde bunları nasıl kullanacakları hususunda, hem teori hem de uygulama açısından yeterli donanıma sahip olmadıklarını göstermektedir (Redelius ve Hay, 2012). Ayrıca, ilgili alan yazında, sonuca yönelik, fitness bileşenlerine odaklı ya da izole edilmiş becerilerin değerlendirilmesi şeklinde cereyan eden geleneksel ölçme değerlendirme yaklaşımlarının, beden Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Üzerine Bir İnceleme 39 Sakarya University Journal of Education eğitimi derslerinde daha yaygın olarak kullanıldığı görüşünü destekleyen

birçok araştırma mevcuttur (Borghouts, Slingerland, ve Haerens, 2016; Hay ve Penney, 2013; Lo'pez-Pastor ve ark. 2013; Lorente-Catala'n ve Kirk, 2014; Penney, Brooker ve Hay, 2009). Ülkemizde gerçekleştirilen çeşitli araştırmalar, beden eğitimi öğretmenlerinin, öğrencilerin sadece psikomotor alanla ilgili kazanımlarını değerlendirdikleri, duyuşsal ve bilişsel alanla ilgili kazanımların ise göz ardı edildiği; değerlendirme tekniği olarak beceri testlerine ağırlık verildiği, öğrenci ürün dosyaları, tutum ölçekleri, akran, grup ve öz değerlendirme gibi ölçme değerlendirme tekniklerin hemen hemen hiç kullanmadığını ortaya koymaktadır (Arslan ve ark, 2013; Avşar, 2009; Tekin ve Taşgın, 2009; Yılmaz ve Gündüz, 2008). Diğer yandan, beden eğitimi öğretmenlerinin ölçme değerlendirme konusunda kendilerini yeterli görmediklerini ortaya koyan çeşitli araştırma sonuçları mevcuttur (Erdemir, 2007; Genç, 2008; Şirin, Çağlayan, İnce, 2009; Yılmaz ve Gündüz, 2008). Konuyla bağlantılı olarak ülkemizde, Uğraş, Güllü, Eroğlu ve Özen (2017) tarafından beden eğitimi öğretmenleriyle gerçekleştirilen bir araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenler, ölçme değerlendirme amacıyla tutulan dosya ve evrakların birçoğunu gereksiz iş yükü ve zaman kaybı olarak görmektedir. Aloco (2016) ile Slingerland Weeldenburg, van Dokkum, Vos ve Haerens (2017), ölçme değerlendirme ile ilgili yaşanan sorunların kaynağı olarak öğretmen yetiştiren kurumların uygun olmayan programlarına işaret etmektedir. Ayrıca, beden eğitimi öğretmenlerinin ölçme değerlendirmeyle ilgili düşünce, inanç ve alışkanlıklarının belirlenmesi, sorunun daha iyi anlaşılması açısından kritik öneme sahiptir (Stewart-Stanec, 2009). Bu düşünceden hareketle bu araştırmanın amacı, beden eğitimi öğretmenlerinin ölçme değerlendirme araç, yöntem ve yaklaşımlarını önemseme ve kullanma düzeylerinin paydaş görüşleri eşliğinde incelenmesidir. Ölçme değerlendirme ile ilgili alan yazın incelendiğinde yapılan araştırmaların genellikle öğretmenler veya öğrencilerle yürütüldüğü görülmektedir. Bu araştırmada ise konunun farklı boyutları ile ele alınması amacıyla katılımcılar akademisyenler, özel okul ve devlet okul öğretmenleri olmak üzere sorunun farklı paydaş gruplarını temsil edecek şekilde belirlenmiştir. Ayrıca, ilgili araştırmalar nitel ya da nicel desende yapılmaktayken bu araştırmada, sorunu etraflıca ortaya koymak ve paydaşların çözüm önerilerine yer vermek amacı ile her iki veri toplama tekniğine birden yer verilmiştir. Bu boyutları ile bu araştırma özgündür ve alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Standardize edilmiş fiziksel açıdan uygunluk ve beceriye yönelik testler, yazılı ve sözlü olarak yapılan sınavlar, ölçme ve gözlem kağıtları, beden eğitimi ve beden eğitiminde sıklıkla kullanılan geleneksel ölçme ve değerlendirme yöntemleridir (Cengiz ve Semiz, 2010). Üç temel ilkenin ön planda olduğu ortaya çıkıyor. Birincisi, ölçme ve değerlendirme alt faktörlerinin oluşturduğu uygun yöntemleri belirlemek ve bunları resmi bir şekilde programa uygulamaktır. İkinci ilke, öğretim üyelerinin niteliklerini doğrulayan ve

güvenilir bir şekilde kontrol eden uygun testler kullanmaktır. Son olarak öğretim atamasında performansı yansıtabilecek değerlendirme şemaları gösterilmelidir (Yaykın, 2015).

3.1. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirmeye Yönelik Görüşleriyle İlgili Araştırmalar

Ünal (1997), Araştırmaya katılan öğretmenler ve müdürler değerlendirme kavramına ilişkin olarak değerlendirme araçlarının içinden seçilen yöntemin uygun olması gerektiği, öğretmenlerin eğitim ve öğretim sürecindeki etkililiklerinin, süreç sonunda daha önceden düzenleyiciler tarafından belirlenen kriterlere ulaşip ulaşmadıklarının, belli tutum ve yeteneklere erişip erişemediklerinin çeşitli ölçme araçları yoluyla ölçülmesi olarak, eğitim öğretimin olmazsa olmazları arasında olan öğrencilerin performanslarının değerlendirildiği gibi bir üst kademe tarafından kendilerinin değerlendirmesi gerektiği, belli ölçütlerle sonuca ulaşmak, Ortaya konulan bir ürünün istenilen ne düzeyde yapıldığı, eğitim öğretim hizmetlerinin etkin yapılabilmesi, verimliliğin artması ve başarının objektif şekilde ödüllendirilebilmesi için yapılması esas olan çalışmalar olarak ifade edilmektedir.

Öğretmenler tarafından değerlendirme genel olarak denetleme ya da teftiş gibi algılanmaktadır. Olumsuz bir algı söz konusu. İdare açısından ise değerlendirme bir rehberlik olarak algılanmaktadır. Eğitim Öğretim ile ilgili varsa eksik yönlerin beraber değerlendirilerek öğretmenin güncel kalması sağlanmalıdır. Burada esas önemli olan nokta değerlendirme kriterleri ve uygulayıcının yaklaşımıdır.’’ (M1).

Balcı (2000), Araştırmaya katılan öğretmenler ve müdürler performans değerlendirme sistemine ilişkin olarak öğretmen performans değerlendirme sistemi aslında öğretmenin de kendisinde fark edemediği eksikliklerini fark edip ona göre kendindeki mesleki eksiklikleri tamamlamasına olanak sağlayabileceği, öğretmene öz değerlendirme fırsatı verme bakımından olumlu iken, eğitim öğretim sürecinde yaşanan eksiklikleri, olumsuzlukları tespit etmek gibi bir amaçtan yoksun olduğu, teknolojik imkanların üst düzeyde kullanıldığı bu süreçte değerlendirme kriterlerinde güncelleme yapılması gerektiği, okul idaresinin daha çok öğrenci ve öğretmenlerle ilgilenmesi sağlanmalı ve eğitim müfettişinin de eskiden olduğu gibi denetimlerde bulunmasının uygun olacağı, tam bir değerlendirme sistemi olmadığı, yıllar önce ansızın MEB tarafından sisteme yüklenip okul müdürünün kısa bir süre içerisinde değerlendirmesi istendiği, sonuçtan kimsenin memnun kalmadığı, değerlendirme sistemlerinin çok farklılık yaratmayacağı, okul ikliminin oluşturulması gerektiği, kuruma yeni atanan kimseyi tanımayan müdür bile doldurmak zorunda kaldığı, mevcut performans değerlendirme sisteminin objektif olmaktan uzak kaldığı için kişiler üzerinde adaletin sağlanmadığı hissi uyandırdığı olarak ifade edilmektedir.

Sonuç

Ölçme ve değerlendirme konusunu öğretmenlerin gerektiği biçimde uygulayabilmesi için kendilerini bu alanda iyi yetiştirmiş, becerilerini geliştirmiş, yeterli düzeyde ölçme değerlendirme konusunda bilgi ve donanıma sahip olmuş ve öğrenci başarısını izleme ve değerlendirme konusunda yeterliliğe sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda ölçme ve değerlendirme konusu önem kazanmaktadır.

Eğitimde ölçme ve değerlendirme, eğitim araştırmacıları arasında her zaman en karmaşık ve gerekli konulardan biri olmuştur. Eğitimsel değerlendirmenin karmaşık doğası, çok yönlü ve derin ölçüm, ölçme ve değerlendirme prosedürlerini gerektirir. Eğitim değerlendirmesinin bu doğası birçok eğitim araştırmacısı, öğretmen ve öğrencinin ilgisini çekmektedir. Değerlendirme, bir öğrencinin sınıfta işlenen bölüm veya dersten ne kadar öğrendiğini bilme veya değerlendirme süreci olarak tanımlanır. Buna ek olarak, değerlendirme, öğrencilerin sıkı çalışmalarının sonuçlarını ve gelişmek için hangi alanlarda çalışmalarını gerektiğini bilmelerine de yardımcı olur.

Öğretmenler, öğrencilerin belirli bir konu hakkında giderek daha fazla şey öğrendiklerinden emin olmak için tüm yıl boyunca çok çalışabilirler ve eğer değerlendirme sınavlarına girmezlerse tüm bunlar boşuna olacaktır. Öğretmenler, çeşitli türde değerlendirmeler yaparak öğrencilerinin ne durumda olduğunu ve çabalarının ne kadarının verimli olduğunu öğrenebilirler. Okulda, kolejde ve diğer eğitim kurumlarında değerlendirmenin en hayati faydalarından biri, çocukların performansını değerlendirmeye yardımcı olmasıdır. Bu hem öğrenciler hem de öğretmenler için çok yararlı olabilir. Öğrenciler için, sınıfta nasıl performans gösterdiklerini ve performanslarını geliştirmek için ne yapmaları gerektiğini bilmeleri yararlı olabilir. Öğretmenler için sonuçları ortaya koymak ve hangi öğrencinin en iyi performansı gösterdiğini bilmek yararlı olabilir. Değerlendirme ayrıca, belirli bir kursun öğrencilerinin kursun gereksinimlerini karşılayıp karşılamadığını ve büyümelerine ve gelişmelerine yol açacak şekilde performans gösterip göstermediklerini anlamamıza yardımcı olabilir.

Eğitimde en önemli ve ilk adımlardan biri hedeflerin belirlenmesi ve net bir şekilde tanımlanmasıdır ve öğretmenin elde edilenleri ölçebilmesi için uygun ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanılması gerekir. Ölçme ve değerlendirme, öğrencinin öğrenmesini çeşitli yönlerden geliştirmeye katkıda bulunur. Öğrenciye, öğretmene ve eğitim sürecine dahil olanlara sorunları tanımlama ve bunları çözmek için çalışma, öğrenci ve öğretmenin bilgi ve becerilere neye ihtiyacı olduğunu netleştirme ve öğretilen ve öğrenilenlerdeki ilerlemenin boyutunu belirleme konusunda yardımcı olur.

Ölçme süreci, öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini ve yeni şeyler öğrenme ve birden çok deneyim ve beceri kazanma isteğini tanımlar, böylece güçlü yanlarını güçlendirir ve zayıf yönlerini ele alır. Tüm öğrenciler için kapsamlı bir büyüme ve bireyin ve toplumun ihtiyaç duyduğu eğitim amaçlarına dayalı olarak davranışlarını yönlendirme söz konusudur. Bu sürecin başarılı olabilmesi için, hedefleri dikkatlice tanımlamak ve ardından bu hedefleri değerlendirmenin yollarını belirlemek önemlidir ve eğitimde ölçüm, bu hedeflere ulaşmanın önemli bir yoludur.

Öğrencilerin doğru bilgiyi alıp almadıklarını anlamalarına yardımcı olduğu için bu muhtemelen değerlendirmenin en az bilinen ve anlaşılan öneminden biridir. Doğru bilgiyi vermenin öğrencilerin iyi performans göstermelerine yardımcı olabileceğini ve aldıkları bilgi doğru değilse hiçbir şey kazanamayacaklarını anlamak oldukça kolaydır. Böylece değerlendirme, öğrencilerin öğrendiklerinin doğru olup olmadığını anlamamıza yardımcı olur.

Ölçme ve değerlendirme etkili bir şekilde gerçekleştirilirse aşağıdaki gelişimlerin gözlemlenmesi beklenir: Beden eğitimi ile ilgili temel bilgi, anlama ve becerilerini ortaya koyar. Beden eğitimi dersi için gerekli performansları yerine getirebilmek için ölçütleri önceden bilir ve anlar. Beden eğitimi dersinde öğrendiklerini ve anladıklarını başkalarıyla paylaşır. Analitik düşünme, öz değerlendirme ve arkadaşlarını değerlendirme çalışmalarına katılır. Beden eğitimi dersindeki öğrenmelerini gerçek yaşam deneyimleri üzerine şekillendirir. Beden eğitimi dersinde öğrendiklerini analiz eder ve geliştirilmesi gereken yönlerini fark eder. Beden eğitimi dersinde farklı düşüncelere, fikirlere ve yorumlara saygılıdır. Öğretim sürecinin etkililiği hakkında öğretmene bilgi verir. Öğrencilerin ve öğretmenlerin öğretim sürecinde gerçekleştireceği araştırmaları planlamak. Öğrencilerden beklenen nitelikli ürün veya performans için ölçütler oluşturmak.

Kaynaklar

- Aktop, A. (2002). Spora Özgü Başarı Motivasyonu İle Psikolojik Ve Yapısal Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi].
- Akpınar, B. A. (2021). Spor Psikolojisi Motivasyon Hakkında Neler Söylüyor?. <https://haydepsikoloji.com/spor-psikolojisi-ve-motivasyon>
- Başer, E. (1986). *Uygulamalı Spor Psikolojisi*. M.B.G ve Spor Bakanlığı Yayınları. (46 .47 .67 .68)
- Baykul, Y. (1999). *İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı*, Modül 3, MEB.
- Cengiz, C., Semiz, K. (2010). *Ölçme-Değerlendirme. Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Dizisi*. (Edit. G. Demirhan, M. L. İnce, Y. Bulca, C.Koca, S. Kirazcı) Geleneksel Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımları. Spor Yayınevi ve Kitabevi.

- Demirel, Ö. (2005). *Öğretme Sanatı: Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. (Sekizinci Basım). Pegem A Yayıncılık.
- Ertürk, S. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*, Yelkenetepe Yayınları.
- James, A.R., Griffin, L., France, T. (2005). Perceptions of Assessment in Elementary Physical Education: A Case Study. *Physical Educator*, 62 (2): 1- 12.
- Kazak, Z. (2004). Sporda Güdülenme Ölçeği Türk Sporcuları İçin Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 15 (4), 191-206.
- Kelecek, S. (2013). Sporcuların Tutkunluk Düzeylerinin; Optimal Performans Duygu Durumu, Güdusel Yönelim ve Hedef Yönelimini Belirlemedeki Rolü [Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi].
- Kılınç, M, Ulucan, H., Kaya, K. ve Türkçapar, Ü. (2011). Takım Sporunu Yapanların Motivasyon Düzeylerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 191-206.
- Kirazcı, S., Altay, F., Erturhan, A. G., Arslan, Y. (2010). Ölçme-Değerlendirme. *Beden Eğitimi ve Spor Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar Dizisi*. (Edit. G. Demirhan, M. L. İnce, Y. Bulca, C.Koca, S. Kirazcı). Ölçme ve Değerlendirme İlkeleri. Spor Yayınevi ve Kitabevi.
- Koç, Ş. (1994). *Spor Psikolojisine Giriş*. Saray Medikal Yayıncılık.
- Konter, E. (1995). *Sporda Motivasyon*. Doğaşan Matbaası.
- Koçel, T. (2005). *İşletme Yöneticiliği, Yönetim ve Organizasyon-Organizasyonlarda Davranış-Klasik-Modern-Çağdaş Yaklaşımlar*. Beta Basımevi.
- Korkmaz, H. (2004). *Fen ve Teknoloji Eğitiminde Alternatif Değerlendirme Yaklaşımları*. Yeryüzü Yayınevi.
- Kutlu, Ö. (2003). *Cumhuriyetin 80. yılında: Ölçme ve değerlendirme*. Milli Eğitim.
- Küçüközkan, Y. (2015), Liderlik ve motivasyon teorileri: Kuramsal bir çerçeve. *Uluslararası Akademik Yönetim Bilimleri Dergisi*, 1 (2), 86-115.
- Özbaydar, S. (1983). *İnsan Davranışının Sınırları ve Spor Psikolojisi*. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Onaran, O. (1981). *Çalışma Yaşamında Güdüleme Kuramları*, S.B.F yayını Sevinç Matbaası.
- Polat, E., Can, B. ve Şahin, O. (2019). Takım Sporcularında Grup Sarginliği ve Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sportif Bakış. *Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(1), 35-53.
- Serinkan, C. (2012). *Liderlik ve Motivasyon*. (3.Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Tınaz, P. (2009). *Çalışma Yaşamından Örnek Olaylar*. (İkinci Baskı). Beta Basım.
- Tavacıoğlu, L. (1999). *Spor Psikolojisi- Bilişsel Değerlendirmeler*. Bağırhan Yayınevi.

- Tevrüz, S. (1999), *Endüstri ve Örgüt Psikolojisi*, Türk Psikologları Derneği Yayınları.
- Tekin, H. (1993). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Yargı Yayınevi.
- Tekin, H. (2000). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. (7. Baskı). Yargı Yayınevi.
- Tiryaki, Şefik. (2000). *Spor Psikolojisi-Kavramlar, Kuramlar ve Uygulama*. Eylül Kitap ve Yayınevi.
- Tiryaki, Ş. ve Gödelek, E. (1997). Spora Özgü Başarı Motivasyonu Ölçeğinin Türk Sporcuları İçin Uyarlama Çalışması. *1. Uluslararası Spor Psikolojisi Sempozyumu Bildiri Kitapçığı içinde*, 128-141.
- Toros, T. ve Koruç, Z. (2005). Hedef Yönelimleri Ve Algılanan Motivasyonel İklim Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 16 (3), 135–145.
- Tuncer, M., Özeren, E. (2015). Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Araçları Üzerine Bir Meta Analiz Çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 374- 386
- Turgut, M. F. (1990). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. (Yedinci basım). Saydam Matbaası.
- Turgut, M.F., Baykul, Y. (2010). *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Pegem Akademi.
- Williams, L., Rink, J. (1990). Teacher competency using observational scoring rubrics. *Journal of Teaching in Physical Education*, 22, 552-572.
- Yıldız, Y., (2019). *Bireysel ve Takım Sporcularının Sportif Karakterlerinin Ve Zekâ Boyutlarının Sportif Başarı Motivasyonları Üzerine Etkisinin İncelenmesi* [Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi].